

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj IX.

V Ljubljani 3. prosenca 1856.

List 1.

Vošilo se novo leto.

Bog daj srečo, mnogo let,
In nebesa doživeti!

Jmé se presladko z nebes lesketá,
Edino zavetje, vsa sreča svetá,
Zdravilo je bolnih in zdravim sladkost;
Upisano v serce, — nesreča beži,
Nevražnik odstopi, ljubezen gori.

Med ternjem seer dnevi na zemlji tekó; —
Alj v sveti raj gleda naj solzno okó!
Roke nam podaja kraljica nebes,
In milosti Mati z mogočno prošnjo
Adamove sine podpera zvestó.

Jz serca naj čistosti limbar duhti,
Obraz pa vertnice naj evet rudeči!
Življenja veselje se vtrinjalo bo.
Enkrat pa ko v zemljo se verne teló,
Ferči naj iz njega dušica v nebó.

J. V.

Bog daj veselo novo leto vsim častitim bravcam in pomočnikom našim!

S serčno hvaležnostjo do Boga nar vikšiga, ki nam je življenje in zdravje ohranil, pa tudi s ponižno zahvalo vsim prijatlam, bravcam in podperavcam „Zgodnje Danice“ pričnemo novo leto. Hvaležno moramo spoznati, de so nas pretečeno leto predragi naši hogoljubi in domoljubi neprenehama z mnogoverstnimi dopisi razveseljevali ter nas bolj podpérali, kakor smo se zamogli nadjati. Ker se tudi bolj priprosto ljudstvo branja Danice zmiram bolj poprijema (vemo kraje, kjer listi od hiše do hiše gredó), smo prepričani, de je marsiktero zerno tudi pretečeno leto v dobro zemljo padlo. Ravno to je pa gosp. pisavcam naj boljši budilo k novi delavnosti, ko vedó, de lepi nauki ne gredo po vetru.

Znano je gospodam pisavcam, de se mnogoterno vdeležvamo pri obeh imenitnih delih, ki bote zanesljivo lepi kroni našiga kneza in škofa, namreč pri izdaji svetiga pisma in pa slovenskiga besednjaka (perviga je natisnjeniga dosihmal 12, poslednjiga 28 pol), kar nam še zraven „Govornika“ in družih opravil veliko časa vzame. Torej hodo pridni pomočniki Danice še zlasti v tih zadevah s svojimi dopisi nam in vsim bravcam posebno dobroto skazovali in vstregli. Vse, kar cerkveno življenje tiče, je pripravno za naš list; zlasti na pravim mestu bi bili tuoi mikavni popisi in priporočevanja raznih keršanskih čednost v zglelih, podobah, prilikah i. t. d. Prosimo pa tudi na „Ogled po Slovenskim“ pazno oko in poseben ozir imeti in nam od vsih strani vsakterih dogodb pošiljati, ki tičejo cerkev, šolo, spodbudivno ali pa svarljivo obnašanje itd. Ako se ne utegne

popisati, pa naj se saj malo omeni, de se vé, kaj se je tu ali tam dogodilo. Če so dopisi tudi v kakim drugim jeziku, ali pa v neolikani besedi, nič ne dé, te reči že vredništvo vredva. Večkrat se nameri, de nekteri spisi ne pridejo precej na versto, ker se ali za pripraven čas odložé, ali ni prostora, ali sicer kak vzrok; ako se kaj taciga primeri, naj gospodje ne mislijo, de so spisi odverženi. Vse se spravlja, in Danica donáša svojim bravcam iz stariga in noviga zaklada. Vender pa se imenitniši spisi sploh dolgo ne odkladajo, ako ni posebne gnjéti, zlasti ima „ogled“ prvo mesto. — Delajmo tedaj skupaj, in pomagajmo si med seboj k zveličanju, „dokler je dan, ker prišla bo noč, ko ne bo nobeden več mogel delati.“

Vredništvo.

Nekaj od cerkvene zidarje.

V prvim začetku, ko je bila Kristusova cerkev še v stiskah in preganjanji, se zidanje Božjih hiš ni moglo nikakor posebno skazovati; v domačih hišah, pod milim neham, v podzemeljskih jamah le so zamogli imeti Božjo službo, in kar so bili v stanu posebnih svetih postaviti, je bilo vse le kakor v sili storjeno. Ko je pa sveta vera premagala paganske vraže v starim Rimu, in cele narode v svoje naročje sprejela, po tem je bilo treba tudi lepih primerjenih prostorov za službo Boga narvišjiga iskati. Takosne prostore pa so dajale stare bazilike, to je cesarske hiše, v kterih so se očitne opravila, zlasti sodbe godile. Té bazilike so bile podolgaste čveterovoglate stavbe, ktere so bile z verstami stebrov večjidel v več ladij ločene; v koncu je bila polkroglina (niša) pridelana; polkrogline in podolgovate hiše pa je poprečna ladija ločila. Take pohišta so bile zadosti prostorne za dvojne očitne opravila; v enim koncu namreč so se godile sodbe, zato je stal v polkroglini sodnji stol; v drugim koncu so se ljudje sprehajali, in tergovci in menjavci so obravnovali svoje prodaje in pogodbe. Te bazilike so se dale naglo spremeniti v keršanske cerkve, ker polvoglina je dajala prostor za škofov stol in za sedeže duhovšine, poprečna ladija za altar na sredi, in na stranéh za dve višji mesti branju in razlaganju Božje besede odločene, podolgovata hiša s svojimi razdelki za verno ljudstvo, in sprednje lope za učence svete vere in za spokornike. Stari paganski tempeljni pa za keršanske shodiša niso toliko veljali, ker so bili večjidel le tesni prostori, za malo deležnikov pri navadnih daritvah, ali tudi za bolj skrivnostne opravila namenjeni. Zatorej je prvi keršanski cesar Konstantin tudi mnogo takih cesarskih hiš daroval za keršanske tempeljne; po šegi teh bazilik so se stavile zopet nove, in tako se je pokazala prva podoba keršanske zidarje, namreč rimska.

Poglavitno znamenje rimske zidarje so okrogli stebri (kolone), in ravni stropi, iz lesa lepo zloženi; srednja ladija je bila večji del višji memo stranskih, ker ste srednje versti stebrov še zidove nad seboj nosile; okna so bile v višavi srednje ladije napravljene, in pa tudi v stranskih stenah nižjih ladij; vrata so bile od spredej, za vsako ladijo svoje. Nenadoma se je nasla v takih stavbah podoba križa; srednja ladija namreč s polkrogolino je dajala pokončnik, poprečna ladija pa poprečnik; pa ta križ je bil podolgast, in za razločka voljo se takosen imenuje latinski križ (\dagger). Lahko je razumeti, de to vse zamore le od večjih cerkev veljati; manjši cerkve so bile samo iz ene ladije s polkrogolino. Od starih bazilik rimske sege pač v naših stranéh ne more biti ostankov, v dolgim času se je moglo veliko prenarediti in prezidati, kar niso bile nesrečne prigodbe ali napadanja divjih narodov razdjale; le stara cerkev s. Evfrazja v Poli na Istrijskim se še šteje bazilika. Med novimi stavbami je cerkev s. Jakopa v Terstu po šegi bazilike zidana; ima namreč verste okroglih stebrov in ravne strope. V Rimu se zlasti še nahajajo stare bazilike, namreč stare cerkve sv. Petra, sv. Sabine, sv. Marije Snežnice, sv. Petra v vezéh, sv. Lorenca, sv. Neže, in druge; stara cerkev sv. Pavla je bila pogorela l. 1823, in je zdaj na novo predelana. Pomniti se smé, de pri teh starih cerkvah stojijo vrata na izhodni strani, v poznejših cerkvah je ravno nasprot altar na izhodni konec prisel; pa v starih cerkvah je bil tudi mašnik drugač obrnjen pri sveti daritvi, namreč proti ljudstvu, kakor se dan današnji le še godi pri papeževim velikim opravilu.

Zivi kersanski duh pa ni ostal pri tej prvi podobi zidarje, gnalo ga je dalje na širjavo in višavo. Polkrogolina je jela se bolj venkaj pomikovati, poprečna ladija se je začela na obe strani daljšati, de je podoba križa bolj očitno na dan stopila; pridelovale so se stranske kapele za več altarjev; pristopali so od zunaj na večernim koncu od devetiga stoletja na dalje še zvoniki. Na višavo so se začeli ravni tramovi kriviti, in so se spremenili v polkrogle loke; plani stropi so se jeli zbuhovati in po podobi nebesa ravnati, in pokazali so se oboki, ne samo podolgasti, kakorsne so že stari Rimljani znali, ampak tudi v podobi kuplje zvišani. Tarih velicih tež pa stari tanki stebri niso mogli nositi, umaknili so se, in prostor dali močnejim podporam, debelim voglatim stebrom. Posebno se je ta šega cerkvenih stavb do višji popolnosti zversila v novim mestu cesarja Konstantina, v Carjimgradu, ktero se je kdaj imenovalo Bizancija, po tem pa tudi štelo za novi Rim (nova Roma), tako de je tudi ondašnja dežela zgubila staro ime Tracije, in se zvala Romanija. Od ondod se ta druga podoba kersanske zidarje imenuje romanska ali tudi bizantinska.

Poglavitno znamenje romanske zidarje so debeli, voglati stebri (pilastri), in okrogli loki in oboki. Podoba križa je pri tej zidarii prav očitna, konci ali rame tega križa pa so prav za prav vsi štirje enako dolgi; in to se za razločka voljo imenuje greški križ (\dagger), ker je v izhodu pri Grekih bolj domač, ko je v zahodu pri Latincih podolgasti bolj navaden. Pri velikih cerkvah té podobe se vzdiguje na sredi križa, kjer si namreč štiri rame gredo navprek, visoka okrogla kuplja; verste močnih stebrov pa ves prostor delijo v več ladij, nad kterimi se kažejo še manjši kuplje; oken je manj, kakor pri rimski šegi, pa so velike, in kuplja dobiva svetlobo z verh srede; na stranéh so kapele pridelane, in štirje konci križa imajo tudi od

zunaj vsakteri svoje popolno obličje (façade). Nar bolj popolno zgedalo takošne zidarje je cerkev sv. Sofije ali Božje Modrosti v Carjimgradu; to cerkev je krog l. 540 dal greški cesar Justinijan zidati, in njena lepota je kedaj prekosila Salomonov tempelj; Turki pa, kteri so se l. 1453 Carjigagrada polastili, so jo spremenili v svoj veliki muhamedanski tempelj, džamijo ali mošejo. Tej podobi se tudi bliža velika cerkev sv. Marka v Benedkah, in cerkev s. Antona v Padovi; v naših stranéh je stara kerstna kapela v Poli takošne sege; pa v novejšim času se je zopet začelo povračevati na romansko zidarjo, in tukaj se ne sme memo pušati lepa nova takošna cerkev na Kranjskim.

Ternovska cerkev v Ljubljani, ravno pretečeno leto dodelana, in posvečena sv. Janezu Kerstniku, je lep zgled romanske zidarje, desiravno je le v manjših merah postavljena. Njena poglavitna podoba je ravno greški križ. Na sredi sicer ni popolne kuplje, le obok je po takošni šegi izdelan, pa prelepo ozaljšan s pasovi, ličnimi peresi in z vencam na sredi; te lepotine so prav umetno iz mavca ali gipsa narejene. Po tem pa so štiri rame križa vse enako dolge, samo na enim koncu je pridelana še polkrogolina za veliki altar, v treh drugih koncih pa so pri sredi prav primerno vdeleni mostovži ali kori; podpore, deržaji ali parapeti, in oboki so zopet prav umetno olepsani, manjši okna pri velikim altarji, in tri velike okna v družih koncih pa so iz barvaniga stekla prav prijetno sostavljene. Veliki altar z dvema stranskima se še pričakuje, pa prižnica je lepo izdelana. Od zunaj kažejo konci križa zopet lepe obličja ali façade, bolj sicer sprednja stran, zadnja pa je nekaj s polkrogolino zakrita; za olepsave voljo so pri stranéh še majhni stolpki ali turniči pridelani. Zvonika pa ima cerkev dva, umno sta postavljena v prednje kote med ramami križa; v dnu se kaže četervoglati, v verhu osmerovoglati, tudi nimata zgolj gladkih sten, temuč zid je z lepotinami izdelan; strehi pa ste osmerovoglate piramidi, zdolej ozaljšane s fasadami osmerih sten, verhi s pozlačenim križem. Modro se je storilo, de je vsa streha s škerlimi ali plošami pokrita; taka streha je lepa, terdna in vender ni predraga.

Bizantinska zidarja se je v zahodnih deželah večjidel tako rabila, de se je nekaj od podobe starih bazilik priderževalo; tedaj so bile cerkve sploh bolj podolgaste z eno ali več ladijami, in kjer se je v stalu izbrala podoba križa, je latinski križ veljal pred greškim. Vender okrogli loki in oboki romanske zidarje so duha višje hrepenečiga še nekaj zaderževali, tudi debeli stebri in močni zidovi so mu še nekako težo delali. Lok in obok se je tedaj mogel, kolikor se je nar več dalo, še višje zbuhniti, in je po takim potu postal špičast; tako so se človeku daljši višave odperle, pa tudi celina verhnih zidov se je zljajšala, ker prezvišani, zlasti po pravih vodilih napravljene špičasti obok se lože nosi memo okrogliga. Tudi voglati stebri so se mogli bolj stisniti, ali svojo debelost s tem skriti, de so se spremenili v zvezke tankih stebrov; nekaj namreč niso imeli tolike teže nositi, nekaj je pa ostala teža dobila nove podpore v stranskih podslombah zidov. Vsa stavba je imela v dnu podobo latinskiga križa, vzdigovala se je v redovnih stopinjah na stebrih in podporah, in svoj verh je dobivala nad sredo križa v visoki voglati piramidi, zraven so zvoniki ali turni še višje hrepneli, in z verhnim križem v oblake segali, in tako človekov vid nad oblake vodili. Pri vsem tem je mogel še kamen nekaj svoje teže pustiti, po mnogoteri poti prevotljen, v

podoba cvetlice ali vejnatiga drevesa posiljen; tedaj se taka cerkev od zunaj kaže kot gozjd večjih in manjših stolpov, od znotraj je zopet kot temotni log, kateriga debela se kviško vzdigujejo in svoje veje po oboku prepletajo. K tej podobi se še okna primerjajo; ozke so in visoke, kamnati stebrički se v njih delijo kot mlade drevesca, in svetloba skoz barvane stekla le kot zarja prihaja v sveti prostor. Pa že pri vratih cerkvenih se mora človek učiti svoje misli zbirati, in jih v prečudne skrivnosti topiti; tedaj je veliki vhod pri takošni zidarji čezdalje tesnej, podobe iz začetka svetih zgodob ga lepšajo; nad vratni pa je veliko okroglo okno, iz kamna izdelano kot roža, znamenje molčanja, sej potihniti mora tukaj posvetni hrup. To je tretja podoba kersanske zidarije, koja se je v severni Francii rodila, po tem v Anglijo in Nemčijo preselila, in je nar bolj pri narodih germanskiga plemena navadna bila; zatorej se rada imenuje germanska, ali tudi gotiška, po starim germanskim narodu Gotov. (K. sl.)

Ogled po Slovenskim.

Is Ljubljane. Kaffolove pridige za vse praznike cerkveniga leta. Ker se po imenovanih pridigah že poprašuje, pa še niso vse natisnjene, jih bo gosp. Milic v dveh zvezkih na svitlo dal; prvi zvezek, ki obseže cerkvene ogovore od godu neomadežvaniga spočetja M. D. pa do sv. Jožefa, je že natisnjen, in so dobí po 24 kr. Obsega 6 natisnjenih pol. Drugi zvezek bo pa do sv. Jožefa tudi že natisnjen. Blagoselčni g. pisavec so polovico svojiga truda afrikanskimu misijonu darovali. Dela nam ni treba hvaliti, ker častiti bravci g. spisavca že poznajo po njegovih nedeljskih pridigah in po nekterih ogovorih v 3. zvezku našiga „govornika“.

* Lilija v Božjim vertu, ali deviški stan, njegova lepota in pomočki ga ohraniti. — Te bukvice, spisane po spisih sv. Alfonsa Ligorskiga, so ravno kar v tretjič natisnjene na svitlo prišle. „Lilija“ obsega na malo listih veliko potrebnih in pricerčnih nauk, torej je pripravna zlasti tudi za tiste device in deviške, ki zavolje dela ne utegnejo veliko brati in veliko moliti, vendar pa hropenó, nar potrebnih reči se hitro naučiti, in nar potrebnih molitve urno opraviti; namenjena je „Lilija“ za device med svetam. Do je „Lilija“ res prav po sercu modrih devic vravnana, priča zlasti tudi to, do je v malo letih že vtretjič natisnjena. Spredej je podoba „Mati lepe ljubezni“, tako lepo zrisana, do že sam njen pogled mora nepopačeno serce z nar globokojšim spoštovanjem do nepreconljivo lepiga nedolžniga in deviškiga stanú napolniti. Naj tedaj tudi pričujoči natis „Lilije v Božjim vertu“ veliko veliko deviškim pomaga, do sprelepo lilije nedolžnosti čisto ohranijo, jo v Božji vert — sveti raj — prinesó, in nebeskimu Ženinu v roko podajo, od kteriga so jo pri sv. kerstu z belim oblačilam vred prejeli. (Voljá 15 kr. pri Kromžerji, Ničmanu, Gerberji.)

Od Idrije. 20. grudna 1855. — Tretjo adventno nedeljo so je obhajala v Spodnji Idrii znamenita slovesnost, kteri onake že več kot poldrug sto let v ondotni cerkvi matere fare ni bilo.

Prečastiti gosp. fajmošter Franc Močnik, za Božjo čast in olepšanje Božje veže zares iskreno vneti in goreči duhovni pastir, so dobro spoznali veliko potrebo novih altarjev (stari namreč so že stali čez 160 in več let): zatorej so se izronitniga, pa v sedanjih revnih časih zares težavniga dela lotili, in so to leto z Božjo pomočjo in s pripomočjo svojih pobožnih faránov in družih bogoljubnih dobrotnikov (hvala lepa vsem!) napravili, do sta zdaj že dva v resnici prav zala altarja z novo prižnico vred postavljena, koja sta bila pretečeno nedeljo v pričnati več

častitih gg. duhovnov in obilniga ljudstva slovesno blagoslovljena. Blagoslovlili so ju prečastiti gospod dekan Janez Reš, ki so tudi, kot sploh znani zvestni govornik, slovesnosti primerjeno pridigo imeli. — Veliki altar je naredil sploh čislani J. Tavčar iz Idrije, stranskiga pa mnogopoznani osetljaki mojster A. Zajc; in prižnico je zdelal Čuferin, iderski umetni podobar. Vse to dela dovolj pričujejo, do so si zares zurjeni mojstri prizadevali svoje delo Bogú v slavo in sv. Devici v čast prav zvestno dovršiti. Posebno je veliki altar s prolepo podobo prečiste Device Marije v resnici krona veličastno zidane cerkve. — „Bog daj, do bi se še ostali 3 stari altarji kej kmalo pomladili! To je zdaj splošna sveta želja vsih faránov, kterih veliko je sicer po 3—4 ure dalje od edine cerkve v fari v visokim hribovji, kjer bi bilo skoraj misliti, do živa duša ne more prebiti, pa ravno zato so, kolikor bolj od svetá ločeni, toliko bolj polni pobožniga duhá. — Omenjena fara je morebiti edina na Kranjskim, kjer so ovčice od svojih duhovnih pastirjev toliko oddaljene, tako, do duhovno pastirovanje ni tam morebiti z nič manjimi težavami sklenjeno, kakor življenje marsikteriga misijonarja v amerianskih deželah; — velika sreča torej, do je ljudstvo, kakor sploh v iderski okolici, večidel dobro in pohlevno; Bog mu le ohrani še dolgo dobriga dušniga pastirja, skerbuniga gosp. fajmoštra, in kmalo bo tudi sloveča božjopotna cerkev presvete Device vse novo podobo zadobila! — A. K.

Is Stajarskiga. 20. grudna, J. V. — Pervi adventni teden so se v Šentjurji pod Ribnikam duhovno vaje za ljudstvo obhajale od pondeljka večera do petka jutra. Visoko spoštovani g. Jakop Horvat, misijonskih mašnikov sprednik iz Celja, so vaje vodili in premišljevanja imeli in g. Jožef Premož, misijonski duhoven, 3 podučevanja: I. od prejeme zakramentov s pokore in s. r. telesa; v II. so dolžnosti zakonskiga moža, očeta, gospodarja itd. razložili; in v III. so sv. mašo kaj gniljivo in umevno razlagali. Reči moram, do sta oba duhovna o takih slovesnostih izvrstna; ljubezno do Jezusa in do zveličanja duš so jima bere na obrazu; posebno so pa g. Premož za podučevanje kakor rojeni; beseda jim teče ko med in otaja serce, naj bi ravno kamnitno bilo. Vdeležilo so je vaj okoli 500 šentjurskih zakonskih mož s toliko pobožnostjo in s tolikim ginjenjem, kakoršniga še per moških nisim vidil. Sicer je bil tudi lani prvi adventni teden 1854 na Kalobji tako glasen jok, do so je iz cerkve v bližnje hiše slišal, kadar so dekličí vaje imeli, pa ženskimu spolu so solze bolj prirojene. Spovedi so sploh le dolge bile. — Mislim, do te slovesnosti ne bojo pozabili in do bo z Božjo pomočjo veliko sadú obrodila. So pa tudi misijonski mašniki za zveličanje duš vai vneti in per s. Jožefa imajo skoraj vsak teden vaje, če je le mogoče, iz vsih krajev tudi iz Kranjskiga so jih vdeležujejo. Želeti in za naše čase močno močno potrebno bi bilo, ako bi se v vsaki fari obhajale; ako te grešnika ne omečijo in ne spreobernejo, ni iz mesa, ampak je še terš od železa. Naj mi bo o ti priliki pripušeno opomniti, do meni vaje bolj dopadejo, kakor misijon, desiravno tudi ta veliko veliko koristi; misijon je preveč gromeč, ljudi preveč, čas za vsaki stan prekratek, in preveč raztresenja, tako do človek hitro vsih obljub rad pozabi; misijon je podoben vojski, ki topovi gromijo, do se zemlja tresse, res veliko krogel bobni, pa ne zadenejo vselej; vaje so pa podobne vojski, kadar se s bajoneti ali s sablami sekajo, tukaj vsak mahlej zadeno in mora pasti. Po mojih mislih naj bi nar poprej misijon oxidje in tabore pregrehe razsul in potem bi duhovne vaje korenine greha čisto porovale, — in novo življenje bi bilo med ljudmi.

Zdaj naj pa še čuden permerljaj povem. Pred dvema letama so je lutoranka gospodičina Matilda Mannert na Kalobji slovesno v katoliško cerkev povernila v pričo obilna zbraniga ljudstva, ki misli, do je bila takrat hudiča vidno

rešena. Permerijej je pa tale: Imenovana gospodičina je bila rednica otrok barona Khuensberga v planinski grajšini; in ravno prej ta dan pred povernitvijo pernese mladencu mladih polhov, katere baron otrokam v igračo kupi. Gospodičina polhe v leseno kletko zapre in na mizo postavi. Zvečer si lepo novo oblačilo pripravi in na mizo zloži, da bi ga drugi dan na Kalobje seboj vzela in se tam preoblekla. Po noči pa en polh leseno kletko pregleda, uide in se v novo obleko skriva. Drugi dan gospodičina pripravljeno obleko poveže, jo seboj na Kalobje pelje, se tam preobleče in v cerkev gre.

V cerkvi je bilo polhu pretesno, se začne na herbtu gibati in ravno ko gospodičina pred oltarjem kleče s. apostolsko vero moli, oblačilo na herbtu prejé in glavico ven pomoli; ker je pa krog in krog preveč ljudi zagledal, se hitro nazaj potuhne — in tako je smešni polh večkrat ponavljal. Ljudje to viditi so se strahama odmikovali; de si ravno je bila cerkev natlačena, je bil na enkrat prostor pred altarjem. Duhovni spredej niso vedili kaj to pomeni, de se vse odmikuje. Gospodičina, kadar iz cerkve pride, pravi: Sam Bog vé, kaj me je zmirej po herbtu šegotalo; pogledamo in najdemo polhu — pa že mertviga. — Res je to čuden primerljej. — Šo g. Jerneja Ranguša iz Vojnika bi rad pohvalil, in drugim perporočil, kateri je za Kalobje dva stranska altarja sv. Ane in sv. Marjete, katere sta bila letas velikonočni pondeljnik slovesno blagoslovljena, prav prav lično čisto nova izdelal; vse so zlata blišči, podobne vse zlate in tudi z novim križevim potam s prosto roko z oljnatimi barvami, kateriga so gospod sprednik misijonskih mašnikov iz Celja G. nedeljo po binškojih slovesno blagoslovlili, so ljudje prav prav zadovoljni. — Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Nekaj od Mariiniga društva na Mostu pri sv. Lucii. — V preteklim vojaškem letu 1855 je bilo v bratovšino Marije Device za podporo katoliških misijonov v srednji Afriki 38 oseb vpisanih, ki so skupej plačali 30 goldinarjev in 24 krajcarjev, kateri denarni znesek je bil poslan visoko častitimu škofijstvu v Gorico. Ako ravno so marsikteri iz vsanjih duhovnij deležniki imenovane bratovšine, se je vendar še pobožno želi, de bi sosednji gospod duhovni svoje verne s besedo nagovorjali, in z lastnim zgledom vabili, v njo, berž ko je mogoče, stopiti. Kdor se da vpisati za uda Mariiniga društva, in spolnuje vse, kar pravila hočejo, se ravna po sv. evangeliu. Vsak dan moli za povišanje in ohranjenje svete matere katoliške cerkve, obiskuje večkrat, ali naj enkrat na mesec v ta namen svojo domačo cerkev, pomaga s prošnjami in majhnim milodaram katoliškim misijonarjem, zdihuje k Bogu, de bi prisijala luč prave vere tudi nesrečnim zamurcam, dobiva popolni odpustek dvakrat na leto, — in tudi vsak mesec, ako moli trideset dni zaporedoma vsaki dan en očenaš in eno češensumarijo s pristavkam: „Prosi, o Marija, nebeška kraljica, za nesrečne zamurce, de se z nami vdeležijo obljub Kristusovih“ — zakrament sv. pokore in sv. rešnjiga telesa vredno prejme, in v kateri koli cerkvi goreče moli za blagor svete cerkve in v namen papežev; — se vdeleži toliko nepopolnih odpustikov za sto dni, kolikor dobrih del iz tega namena opravi. Veliko je še ovcá, katere niso v Jezusovim hlevu; molimo, prosimo, pomagajmo, de bomo vsi ena čeda, ena katoliška cerkev. „Kadar pa dobro delamo, nikar se ne utrudimo, ker ob svojim času bomo želi, ako se ne utrudimo. Dokler tedej čas imamo, delajmo dobro vsem, zlasti pa domačim po veri“ — katoliškim misijonarjem. — Gal. 6, 9—10.

Kolera, strašna šiba Božja, je divjala tudi po Kanalskim, Tmnskim in Bovškim. Veliko njih je s svojo oestro koso ranila, in marsikteriga naglo pod zemljo spravila. V kanalskim in bovškim okraji ni delala kai zlo raz-

ločka med kraji in vaami, temuč se je oglašovala skorej v vsaki vaai, in torkala na vrata blizo vsake hiše. Na Tmnskim je bila ta divja azijska kuga bolj prizanašljiva. Od svete Lucije na Mostu, kjer je bila dva požerla, in okoli 15 jih bolj ali manj hudo napadla, se je obrnila le po sočini dolini, tako, de jame po Idriji in Boči, in kraji po gorah proti kranjski meji so bili veči del prizaneveni; le sem ter tje se je kak napad slišal. V tergu Tminu pa, in v Kotu, to je, okoli Kolovrida, je kosila in davila, je žela in žorla. Kakor kaže vradni zapisnik okrajniga zdravnika v Tminu, jih je za kolero umrlo: na Kanalskim 215, na Tmnskim 244, na Bovškim 247. Koliko pa jih je zbolelo in pomerlo, de katerih ni prišel noben zdravnik, vedó le sami duhovni, ki imajo mertvaške zapisnike.

V tmnski fari se je dne 27. novembra godilo nekaj sosebna. Neki dervarji so zderali derva po stermin plaz, kar zgrabi neka polena delavca, in ga po robu in skoku pahne v globoki prepad do merzle vode. Noč že žuga s črnim mrakom; nobeden si ne upa priti brez varvi do nesrečniga, vsak ga misli na sto in sto kosov razdrobljeniga. Celo noč ga pustó v brezdnú, kamor je bil padel. Eden dervarjev teče v Tmin povedat, kaj de se je zgodilo. Precej narejajo nesrečnimu trugo, drugo jutro mu obzvonijo, sv. maša se za njegovo dušo bere, in jama se mu koplje. Že mu nesajo trugo naproti in glej — iz prepada in gojzda živiga pod pazho peljajo. Misli si grozno visočino, kjer se je bil zderi, stermin plaz, po katerim je letel, in globoki brezen, kamor je padel; slišati praviti, kako je imel celo noč noge v merzli vodi, kako je zdihoval ves potolčen in polomljen, ves lačen in zapašen, kako je po pomoči klical, pa zastonj, de se je vodi in kamnu smilil; viditi in vediti, de se je vse opravilo za njim, kakor za ranjcim; spreleti vse neki čuden strah in tiha groza. Ta nesrečni človek živi še sedaj (18. grudna), in terpi na težavni postelji. — T. R.

Razgled po keršanskim svetu.

Dunajsko. Dosihmal je pet dunajskih vikáih pastirjev kardinalske čast doseglo, namreč: škof Melh. Khleso († 1630), pa vikái škofje: Sigm. Kollonič (1716), Jož. Trautson (1751), Ant. Migazzi (1803), in zdaj Otomar Rauscher.

• V pogodbi s sv. Očetam naznanjene po-votovanja se bodo mende že v novim letu začele, de jih bodo imeli škofi sami po svojih škofijah, še le k koncu de se bodo vikái škofje na Dunaji k končnimu posvetovanju zbrali.

• Cesarica Karolina je novimu mladenškemu semenišu v Pragi 1400 gold. darovala. (C. a M.)

Avstrijsanski cesar so valed sklenjeno pogodbe 250,000 frankov za spominek neomadežaniga spočetja v Rimu darovali in več duhovnih častnikov z redi venčali, med njimi kardinala Santucci-ta in Magra. Valenciani-ta.

V Pragi so bile celo osmino neomadežaniga spočetja v stolni cerkvi in 5 Marijanskih cerkvah posebne slavnosti obhajane; v tinski cerkvi je bila vsak dan ob petih pridiga. — Tudi v Zagrebu se je osmina obhajala z večerno pobožnostjo.

Katoliški listi pišejo, de za razvpitim mizoplešam, od kteriga se je pred nekaj časam veliko sanjarilo, zaren satan svoje žetvo iše, v čimur se od vsih krajev vse zadevno naznačila zlagajo. Njih veliko, ki so se s tem pečali, je obnorelo ali se jim še kaj strašnejšiga prigodilo, pri nekterih de se je prava obsedenost pokazala. Šen-galski škof v Švajci v posebnim pastirekim listu pred tem uganjanjem svaré, in pravijo, de je to po nejeversko vražno in satansko vdelovanje.

Formulare.

Diece
Schuldistrict

Kreis
Bezirk

Fassion

über die Einkünfte und Ausgaben des Schul-, Organisten- und Messnerdienstes zu im Pfarr- (Lokal-) Sprengel von

Gattung der Schule, ob Pfarr-, Lokal-, Filial-, Rothschule oder Gehilfenstation. Die Schulgemeinde besteht aus den eingeschulden Ortschaften:

N. N.
N. N.
N. N.

und aus den eingeschulden Weilern:

N. N.
N. N.
N. N.

Name des Schulpatrons

des Präsentanten des Lehrers

Anzahl der schulpflichtigen Kinder: überhaupt

Knaben Mädchen

Anzahl der schulpflichtigen Kinder in den einzelnen eingeschulden Ortschaften oder Weilern, und zwar in

N. N.	Knaben	Mädchen
N. N.	Knaben	Mädchen
N. N.	Knaben	Mädchen

Das Schulhaus (eigenes oder gemiethetes)

Lokalitäten: Anzahl der Lehrzimmer

Lehrerbewohnung mit	Lokalitäten
Gehilfenwohnung mit	Lokalitäten

Zustand des Schulhauses

Der Unterricht wird ganzjährig (halbjährig) oder bloß im Winter Vor- und Nachmittags täglich durch Stunden, im

Sommer täglich oder wöchentlich durch Stunden

von Lehrer (Lehrern)
von Lehrerin (Lehrerinnen)
von Gehilfen (Gehilfin, Gehilfinnen)
in der Sprache ertheilt. Den Religionsunterricht vertritt

Einkünfte des Schuldienstes:

fl. Kr.
Conv. Münze

a. Grundstücke und Realitäten:

Acker
Gärten
Weingarten
Wiesen
Hutweiden
Waldung

Flächenmaß: Joch, Quadrat-Klafter laut stabilen Katastern im Katastral-Meinertrage, oder im geschätzten Meinertrage

b. Beiträge an Naturalien:

für an (Gattung und Maß) annehmbarer Werth
Sammlungen an (Gattung, Maß) durchschnittlicher Werth
Holzbezug für die Person des Lehrers Gehilfen, Werth

c. Grundentlastungsrenten, laut jährlich

d. Anshilfe aus dem allgemeinen Schulsonde laut jährlich

e. Aus dem Lokalschulsonde jährlich

- f. Aus der Gemeindefasse jährlich
- g. An Stiftungsgenüssen oder andern Kapitalien pr.
(Kapitalsbetrag) jährl. Interessen
bestehend in öffentlichen (. verzentigen) Fonds- oder Privatobligationen.
- h. An Beiträgen aus dem Kirchenvermögen jährlich
- i. Anderswoher jährlich
- k. An Schulgroßchen oder Schulgeld, welches von zahlenden Kindern pr.
oder von der Gemeinde entrichtet wird mit

Summa

Einkünfte des Organistendienstes

- a. An Realitäten (wie oben) Reinertrag
- b. An Naturalien (wie oben) Werth
- c. Von der Gemeinde Werth
- d. Aus der Kirchenkasse jährlich
- e. Von Stiftungen (wie oben) jährliche Interessen
- f. An Stolgebühren, Trauungen, Sterbfällen zusammen
- g. Andere Einkünfte

Summa

Einkünfte des Mesnerdienstes:

- a. Realitäten (wie oben)
- b. Naturalien
für
Sammlungen } (wie oben)
- c. Von der Gemeinde
- d. Aus dem Kirchenvermögen
- e. An Stiftungen (wie oben)
- f. An Stolgebühren (wie oben)
- g. Sonstige Einkünfte

Summa

Summa aller Einkünfte

Ausgaben des Lehrers:

- Auf den Gehilfen
- Steuern und Abgaben
- Schulräuberung

Summa

Ausgaben des Organisten:

- Für den Kalkanten
- Steuern und Abgaben

Summa

Ausgaben des Mesners:

- Für Aushilfe
- Steuern und Abgaben

Summa

Das Schulbeheizungsholz besteht in Klästern und Büscheln, und wird von beige stellt.

Ort, Tag, Monat und Jahr der Ausfertigung.

N. N. Pfarrer als Schulvorstand.

N. N. Schullehrer.

N. N. / von Seite der Gemeinde.

N. N. Ortschulaußseher.

N. N. Schuldistrictsaufseher.

Verantwortung des Bezirksamtes.
Adjutirung der k. k. Staatsbuchhaltung.

Mit dem hierortigen Erlasse vom 13. November 1849 Nro. 1818, sind dem Herrn Dechante die nach der Anzahl der Kuratstationen des dortigen Dekanatsbezirkes berechneten Exemplare der ersten Lieferung des allgemeinen Reichsgesetz- und Regierungsblattes für das Kaiserthum Oesterreich mit der Weisung zugestellt worden, daß sowohl diese als alle nachfolgenden Lieferungen dieses Blattes in den Pfarraften gehörig aufbewahrt werden sollen. Diese Blätter sind bis zum Jahre 1853, jedoch nicht immer vollständig dem Ordinariate zugekommen, und sind dieselben an die Dekanate versendet worden. In demselben Jahre ist aber auch das Landesgesetz- und Regierungsblatt für das Kronland Krain erschienen, und es ist auch dieses mit hierortiger Currende vom 3. Dezember 1849 Z. 1964, mit der Weisung an die Dekanate hinausgegeben worden, diese und alle nachfolgenden Lieferungen des Landesgesetzblattes in den Pfarraften inventarisch aufzubewahren.

Laut einer vom hohen k. k. Landespräsidium unterm 16. Dezember 1855 Z. 4376 P. anher gemachten Mittheilung, hat das hohe k. k. Ministerium des Innern vermög Erlasses vom 14. Dezember d. J. Z. 12512 keinen Anstand genommen, es bei der bisher üblichen Betheilung der sämtlichen katholischen Seelsorger-Stationen in Krain mit je Einem Exemplare des hierländigen Landesregierungsblattes auch fernerhin bewenden zu lassen.

Es wird aber hiedurch jedem selbstständigen Herrn Seelsorger zur Pflicht gemacht, daß er das ihm zukommende Landesregierungsblatt nicht als sein Privateigenthum zu betrachten, sondern es jahrweise gebunden als ein zu seiner Seelsorgerstation gehöriges Inventarstück sorgfältig aufzubewahren und als solches seinem jeweiligen Nachfolger zu übergeben oder zu hinterlassen habe, weil nur auf diese Art die Erreichung des Betheilungszweckes, nämlich die eigene Information des hochwürdigen Kuratlerus und die wohlthätige belehrende und aufklärende Einwirkung durch denselben auf die Landbevölkerung ermöglicht und gesichert werden kann.

Der Herr Dechant wolle die Befolgung dieser Anordnung überwachen, und sich bei Gelegenheit der Schulvisitationen oder bei andern Anlässen die Ueberzeugung verschaffen, ob das Landesgesetzblatt bei jeder Kurazie vollständig vorhanden, eingebunden, und in dem Inventar der Ortspräbende auch schon eingeschrieben sei.

Fürstbischöfliches Ordinariat Laibach den 24. Dezember 1855.